

The Entrepreneurial Society

Robert Gavron, Marc Cowling, Gerald Holtham en Andrea Westall, IPPR, 1998.

The Entrepreneurial Society is een uitgave van het Institute for Public Policy Research, een progressieve Londense denktank. Een prominent lid van het IPPR is Anthony Giddens, de man die 'de derde weg' vond voor Tony Blair. Wie echter, zoals ik, dit boek ter hand neemt in de hoop inzicht te krijgen in de nieuwe aanpak van de wereld van ondernemingen en aandeelhouders door New Labour, komt bedrogen uit. Het boek is niets meer dan een analyse van het - volgens de auteurs - onvoldoende ontwikkelde ondernemerschap in het VK, met uitgewerkte beleidsvoorstellen om hieraan te sleutelen.

Het onvoldoende ontwikkelde ondernemerschap uit zich in de eerste plaats in een tekort aan startende bedrijven en te weinig beginnende zelfstandigen. Hoewel deze vaststellingen, gestaafd worden door veelvuldige verwijzingen naar wetenschappelijk onderzoek, lijkt het uitgangspunt "we hebben nood aan meer ondernemer(schap)" reeds op voorhand vast te staan voor de auteurs. Op zich is deze stelling in het kader van een kapitalistische markteconomie niet zo gek, ook niet vanuit socialistisch perspectief. Meer bedrijven die opstarten betekent eenvoudigweg meer kansen op tewerkstelling. Maar de auteurs mikken duidelijk op KMO- en zelfs micro-ondernemingen als te stimuleren ondernemingsvormen, en dat is minder evident. De arbeids- en beloningsvoorwaarden zijn er immers doorgaans slechter, wat de auteurs ook erkennen, terwijl het probleem van de ontbrekende econo-

mische democratie en de rol van vakbonden in dit boek volledig onbelicht blijven.

Meer starters stimuleren betekent ook het erkennen van een dynamische economie, met starters die tegenover falers en *downsizingende*, lees herstructureerende, ondernemingen staan. Meer bedrijven verhoogt ook de concurrentie en die leidt vaak tot het elimineren van de minder goed presterende bedrijven.

Vroeger hadden linkse politici de neiging het economisch beleid te richten op het voorkomen van falingen, veeleer dan te voorzien in alternatieve werkgelegenheid voor de werknemers die uit de boot van het ondernemingskapitalisme vallen. In die zin breekt de zienswijze van het IPPR met de eerder macro-economische benadering die vroeger in zwang was en opteert het voor de - inderdaad meer modieuze - micro-aanpak.

The Entrepreneurial Society biedt een blik in de interne keuken van de kleine ondernemingen, de starters, de (al of niet schijn-)zelfstandigen en de *hightech* bedrijven, vermits een groot deel van de argumentatie en voorbeelden geput werden uit interviews met de mensen 'op het terrein'. Zo wordt vastgesteld dat de twee hoofdredenen voor het mislukken van starters te vinden zijn bij problematische financiering en bij het ontbreken van voldoende zakelijke vaardigheden.

De eerste reden vinden we ook in ons land veelvuldig gedocumenteerd. Het gebrek aan ondernemingscapaciteiten wordt echter zelden of nooit als argument voor falen aangehaald, zeker niet in KMO-kringen. Het bijspijkeren van de vaardigheden van mensen die een zelfstandig beroep willen opne-

men of een bedrijf willen opzetten op managementsvlak zal niemand betwisten als zinloos. Het voorstel om meer aandacht te schenken aan ondernemerschap in middelbaar en hoger onderwijs daarentegen is een idee waarvan de evidentie aanzienlijk minder hoog ligt dan de auteurs laten uitschijnen.

Speciale aandacht is er voor het beleid dat in vrijwel alle landen gevoerd wordt om werklozen ertoe aan te zetten hun lot in eigen handen te nemen en als zelfstandige aan de slag te gaan. Deze benadering past perfect bij de "from welfare to work"-filosofie van de Blair-administratie. Toch wordt vastgesteld dat dit voor bepaalde groepen van werklozen, in het bijzonder voor laaggeschoolde en/of langdurig werklozen, een piste is die misschien meer schaadt dan baat. Het zal echter duidelijk zijn dat in de eerste plaats aandacht geschonken moet worden aan opleiding en begeleiding van de betrokkenen, ook tijdens de eerste vijf jaar van hun zelfstandigenbestaan.

Ook op vormings- en begeleidingsvlak moet de overheid haar verantwoordelijkheid opnemen. Vaak is zij de enige die een impuls kan geven om tot de noodzakelijke initiatieven te komen. Toch erkennen de auteurs dat (*would-be*) ondernemers veeleer geneigd zijn naar andere, bij voorkeur geslaagde, ondernemers te luisteren en deze als voorbeeld te nemen, dan de adviezen van ambtenaren te volgen. Het opzetten van netwerken van ondernemers om aldus ervaringen en expertise uit te kunnen wisselen vormt een belangrijk pleidooi in *The Entrepreneurial Society*.

Een duidelijke rode draad door het boek, naast de nood aan het beter

voorbereiden van startende ondernemers via vorming en begeleiding, is het vaststellen en voorstellen om tegemoet te komen aan 'marktfalen'. Het is wegens het falen van de marktdynamiek dat er een te groot aantal starters mislukt op korte termijn. Op het vlak van de kapitaalvoorziening is dit marktfalen het duidelijkst. Eigen middelen van de startende ondernemer volstaan vrijwel nooit, banken zijn doorgaans te risico-avers en slagen er niet in efficiënt met starters te communiceren om hun risico-aversie te overwinnen. Verstrekkers van privé-risicokapitaal, zoals de *Business angels*, mikken dan weer vaak te hoog, zodat ze alleen voor *hightech firma's in actie* willen schieten. Hier moet de overheid een belangrijke rol spelen, stelt het

IPPR. Het bij elkaar brengen van kapitaalverstrekkers met starters is iets dat gestimuleerd en zonedig ingevuld moet worden door publieke of semi-publieke organisaties. In het VK hebben ze hiervoor een structuur in het leven geroepen die zowat halfweg tussen onze gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen (GOM's) en de Gewestelijke Investeringsmaatschappij Vlaanderen (GIMV) in staat: de *business links*. Een groot aantal van de IPPR-voorstellen draait rond het bijsturen en aanvullen van de rol van deze uit het Tory-tijdperk stammende tussenschakels. In de meest extreme gevallen, zoals opstartende werklozen, zal het de overheid zelf moeten zijn die (een deel van) het financieel risico op zich neemt. Het is dus duidelijk dat de benade-

ring van het IPPR geen blindelings achternalopen van de neoliberale aanpak, overgoten met een progressief verpakkingssausje is. Wel ontbreekt het aan kadering van het project in een bredere maatschappelijke aanpak, wordt te weinig - eigenlijk zo goed als geen - aandacht besteed aan het inhoudelijke, namelijk wat al die nieuwe bedrijven, bedrijfjes en zelfstandigen nu wel gaan doen en hoe ze het gaan doen. De *scope* van het boek is daarmee te beperkt, en allicht niet overtuigend voor wie er sowieso niet toe geneigd was te geloven dat ondernemers op zich een zegen voor de maatschappij vormen.

Dirk van Evercooren
Studiedienst VLIIG (ABVV)